

VRTEC

VSEBINA k 8. številki: Ksaver Meško: Solnce in cvetke — Gustav Strniša: Prebujenje — Danilo Gorinšek: Kukavica — Silvin Sardenko: Ecce homo — glejte človek! (Pesmi) — Lea Fatur: Od bojne sekire do oralna — Lea Fatur: Volčji davek — Erna Česnik: Zakaj in kako naj varčujem — † Leopold Podlogar: Iz zgodovine kranjskih trgov: 16. Sodražica — Svjatoslav: Mornarji — Griša: Pomladna pesem (Pesmi) — Mladinski novičar — Pouk in zabava.

Zagonetke v 7. številki so prav rešili: Haberl Karel, Štore; Milena Knavs, Loški potok; Marko Korčič, Ljubljana; Jug Franjo, Studenci; Helena Jereb, Bukovščica; Dacar Peter, Tržič; Verovšek Betica, Ljubljana; Janez Stepan; Lovro Jan, Simon Živkovič, Franjo Arnšek, Verzej; Kasper Karel, Tušek Mirko, Ptuj; Ida Šuligoj, Mira Mastnak, Stana Železnikar, Mara Repe, Ida Lomšek, Justi Černigoj, Anica Klinc, Marica Kodrič, Verona Kelenc — vse iz I. letnika zasebnega žensk. učiteljskega v Mariboru; Kuhar Lenčka, Volčjak Iva, Vode Minka, Žagar Ter., Hafner Vlasta, Jelovčan Mara, Črnilec Julka, Wolkensperg H., Pajler Pavla, Rudolf Francka, Bučar Danica, Poljanec Tončka, Šusteršič Marija in Jelka, Berčič Anica, Levstek Milena, Kalan Angela, Potočnik Anka, Demšar Miči, škofja Loka.

Izžrebana je Ida Lomšek.

Griša Koritnik: Mavrična mačka in druge pravljice. Spisala Rose Fyleman. Ilustriral akad. kipar Ivan Zajec. Samozaložba. — Pravljice so nežne, otroški duševnosti prikrojene in zanimive. Tudi risbe so ljubke in jasne. Knjiga obsega 100 strani. Šolskim knjižnicam jo toplo priporočamo. Dobi se po vseh knjigarnah. Marljivi prevajalec zasluži našo podporo!

Samo 2 Din stane knjižica »Sprehod po Ljubljani« pri upravi »Vrtca«, Ljubljana, Sv. Petra cesta 80. — Priloži naročilu v pismu znamko za 2 Din!

Uprava Vrtca (Ljubljana, Sv. Petra cesta 80) ima še nevezan Vrtec 1922 (Din 7), 1925 (Din 10), 1926 (Din 14), 1926/27 (Din 14), 1927/28 (Din 14), nevezan Angelček 1921 (Din 4), 1924 (Din 5), 1925 (Din 6), 1926 (Din 8), 1926/27 (Din 8), 1927/28 (Din 8), vezan Vrtec 1922, 1924, 1925, 1926, 1926/27, 1927/28 in vezan Angelček 1919, 1921, 1922, 1925, 1926, 1926/27, 1927/28, 1928/29.

V Jugoslovanski knjigarni se dobe poleg navedenih še Vrtec (vezan) 1910, 1911, 1913—1917, 1921; Angelček (vezan) 1895, 1906, 1908, 1912—1916, 1923.

Vrtec s prilogo Angelček (10 številčk) stane za leto 1929/30 Din 22, Angelček sam Din 8.

Urednik in izdajatelj: Jožef Volc, stolni kanonik v Ljubljani, Pred škofijo številka 8. Rokopisi in rešitve naj se pošiljajo na »Uredništvo Vrtca in Angelčka« v Ljubljani, Pred škofijo št. 8.

Naročnino sprejema »Uprava Vrtca in Angelčka« (dr. Jožef Demšar) v Ljubljani, Sv. Petra cesta št. 80. — Čekovni račun uprave št. 10.470.

Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani Karel Čeč.

1 9 2 9 / V R T E C / 1 9 3 0

Ksaver Meško: Solnce in cvetke.

Solnce govori cvetkam :

*Ves dan sem vam svetilo,
poživljalo vas ves dan,
Zdaj svet je že ves zaspan.
Pa jaz še si bom odpočilo.
Pa tudi ve zaspite
in sveže se zjutraj zbudite.*

Lahko noč!

Cvetke odgovarjajo solncu :

*Oj hvala ti, solnčece zlato,
za tvojo toploto in luč!
Zdaj vziblujemo v spanje se sladko.
A naglo minula bo noč,
pa pridi, solnčece, spet
razveseljevat nas in gret!*

Lahko noč... Lahko noč!

Gustav Strniša: Prebujenje.

Za gorami zora rdeča,
nad vodami rožni dan:
v cvetju se smehljá priroda,
rúdost ostaja sred poljan.

Drobne cvetke, »božje srajčke«,
petrnice že blesté,
kličejo v grmičju zajčke.
šibke vetra se bojé.

Iz kipečega življenja
pa odmeva ptičic glas,
ki iz daljnih sêl ornile
so se v log za našo vas.

Kaj prepevajo po vejah?
Da bo skoraj Kristus vstal:
mačice so že po mejah
in bršljan je že pognal.

Danilo Gorinšek: Kukavica.

Ku-ku, ku-ku —
trate zelenite,
zašumljajte vódice,
rože zadehtite!

Ku-ku, ku-ku —
svatba bo vesela,
kamor se ozre oko,
je pomlad zacvela.

Ku-ku, ku-ku —
osi na pír v zelene trate!
Kje med vami je prismuk,
da ne pojde v svate?

Silvin Sardenko: Ecce homo — glejte človek!

Glejte, moji otročiči,
kaj so grehi, kaj so biči
naredili z Jezusom!
Komu se srce ne gane,
ako gleda take rane —
kdo bo plakal solzo vsaj?

Spomnili se vsi ga bomo.
Glejte človek — ecce homo
vabi solzo iz oči.
Vsem v srcé se bridko smili,
vsi ga bomo tolažili,
križ nosili z Jezusom.

Lea Fatur: Od bojne sekire do orala.

8. V strahu in upanju.

ivje šumi Velika voda, sove iz duplin pa vprašujejo: »Vho ara you?«¹

Jim-Tim, Bob in Ham se tresajo ob zasmehu sov in gledajo s strahom na strašnega glavarja Dolgolasa, ki strmi v ostanke ognja. Osedlani so konji, možje so v orožju. Vse je pripravljeno na pot. Le Utalisi je šel za sledom Črnonožcev. — Pa kaj reže Indijanec Vidra ob vodi? Cel naročaj šib prinaša... In drug Indijanec teše trske in tretji pripravlja kol... »Mučili nas bodo pred odhodom, ti pasji sinovi,« zakolne Bob in Jim-Timu se naježe lasje. Zastoče, zatuli Dolgolasovim tovarišem-Evropecem: »Vi trije, ki ste krščeni in naše kože — ne pustite, da se nam bodo posmehovali ti pogani!«

Nohamo pogleda glavarja, a ta pokaže le na drevo nad ujetniki. Jelša je črna in preteča. Ham zatuli... Indijanec Vidra pokaže zobe: »Naša pobita moža čakata zadoščenja.« Drug Indijanec soglaša: »Peljimo jih domov! Naša vas se ni še proslavila z mučenjem belokožcev. Črnonožci pa pojejo, kako so mučili pet Angležev naenkrat. Naše žene in otroci so tudi potrebni zabave.« Dolgolas pokaže spet na veje. Bastel pravi: »Sramoto nam delajo ti razbojniki.« In tolaži mladega tovariša Mohorja, ki ne ve kam z očmi: »Indijanci so urni.« Vidra se bliža z vrvmi, dela zanke. Jim-Tim tuli: »Pomagaj ti, ki si nam ukradel zlato! Roparji ste vsi in zverine!«

Nohamo se bliža roparjem: »Pomislite, da stopite izpred človeške sodbe pred večnega sodnika. Kesajte se, da vam bo Bog milostljiv! Jim-Tim, ti pa povej, čegav je načrt, ki kaže pot do zaklada, da ga vrnem sorodnikom in zmanjšam tvoj greh.«

»Nimaš komu vračati, ti svetohlinski tolovaj!« se peni Jim-Tim. »Bil je sam na svetu, poslal sem ga ribam Rdeče reke...«

Nohamo se obrne s studom in dé: »Na konja, Mohor! Za menoj!« Zato odvede mladega rojaka, da ne vidi smrti razbojnikov. Le Bastel ostane. Prepričati se hoče, da bo res končan Jim-Tim, strah prerij. Nohamo reče tovarišu: »Utalisi nas že čaka nekje. Pripravi se na dolgo in naporno ježo! Črnonožci imajo velik kos poti pred nami.«

Za njima gre smrtni krik. »Končano je,« pravi Nohamo, »in jaz sem dedič nesrečnega človeka, ki ga je ubil Jim-Tim zaradi zlata. Počakajva!«

Kmalu se jima pridruži Dolgolas, Bastel in drugi možje. Tudi Mandanka. Ob ovinku reke Michigan jih čaka Utalisi. »Proti Pasji preriji!« veli Dolgolas, ko je poslušal sinovo poročilo.

Noč in dan vihrajo jezdeci po sledu Črnonožcev. Ko pridejo do visokega obrežja Misisipija, so konji in možje tako trudni, da kar popadajo in poležejo. Samo Dolgolas, Nohamo in Utalisi ostanejo na nogah. Utalisi se zažene na obrežje in se spušča k preseku, odkoder zagleda Misisipi, veličastnega »očeta vseh rek«. Dolgolas pa kaže Nohamu kapelico s križem, ki kraljuje nad obrežjem Misisipija: »Tam je Dubuguejev grob.² V Pasji preriji

¹ Kdo si?

² Dubugue je bil velik prijatelj Indijancev. Dovolili so mu, da koplje v Pasji preriji svinec. Ko je umrl (1810), so mu naredili grobnico na obrežju Misisipija in so pokopali poleg njega tudi njegovega prijatelja Indiosa, nato pa so porušili njegove rove in poslopja.

smo. Tu dolí je pripraven prehod preko reke in, mislim, da so šli tam tudi črnonoški garjavi psi črez. Mi pa gremo po preriji do rekinega kolena pri Buštu in bomo tam še zajeli Črnonožce. — Pa kaj kaže Utalisi? Da niso šli tukaj čez reko? Deček išče sledi sredi prerije...«

»Prekanjenci so ubrali torej tudi pot do rekinega kolena?« vpraša Nohamo in gleda, kako se oddaljuje deček v velikih skókih po travi in zginja za grmovjem.

»Drzni so. Ti črnonoški psi so znani sovražniki naseljenikov. Toda tukaj smo v bližini forta Prárie du Chien. Tam je močna posadka, ki varuje bližnje naselbine. Kajti vedno kliče na maščevanje duh Črnega sokola... Zdaj potujemo po njegovi lasti. Prejezdiš do tri sto milj vaše mere in nisi obhobil lasti vélikega glavarja. Tu je kopal pred leti Dubugue svinčeno rudo. Naši predniki so pa podrlí vse rove, ko je umrl naš dobri prijatelj. Pa že spet rijejo podzemne veverice...«

Nohamo gleda cvetlično trato, ki jo meji tu in tam log mogočnih dreves. Misli na bogastvo rud, ki spi pod travo, in na list v svojem žepu, ki ga dovede do še večjega bogastva. In prvo in drugo bo v blagor teh plemen, ki se zgubljaajo v revščino. Nasmehne se Dolgolasu: »Oralo gre svojo pot, brat moj! In bogastvo, ki ga koplje belokožec iz vaše zemlje, bo tudi vašim plemenom v korist. Videl si, kako dela Črna suknja za vas. Več bi naredila, ko bi imela sredstev... Ko pa dvignemo zaklad v gorovju, bo Črna suknja lahko zidala cerkve in domove za bolne in ne bo Indijanca, ki bi hodil praznik rok. Povem ti, Utalisi bo učil svoje brate. — Pa kje je? Da ne bi zašel prav v črnonoški tabor...«

»Manitu!«¹ vzklikne glavar. »Né daj, da zgubim še dečka!«

Pa se začene Dolgolas v tek. Nohamo za njim. Dolgolas zabrlizgne kakor jastreb. Oglasi se samo ptica-oponašalka. Nohamo kliče: »Stoj! Ne slišim več reke in ne vidim kapelice. Vrniva se v tabor in ko se odpočijejo konji, gremo vsi za dečkom.«

Dolgolas stoji in dviga roko. Zaprasketa nekaj kakor strel... Glas prihaja precej od daleč. »Naseljenik bo, ki je na lovu,« meni Nohamo. »Utalisi ni šel v ono smer. In če bi bil tudi šel, kdo bo streljal na dečka?«

Dolgolas se uleže v travo in pritisne uho na zemljo. Potem reče: »Konj dirja proti nam!« Dolgolas vstane in čaka. Pokaže se pika v daljavi. Dolgolas in Nohamo se uležeta, opazujeta. Že se pozna konjeva glava z vibrajóčo grivo. Nohamo se začudi, da ima konj tako dolgo grivo. Pa zagleda Dolgolas za konjsko še človeško glavo in skoči: »Utalisi!« Deček privihra, ustavi konja, ki se trese kakor v strahu. Miri ga in se ponese:

»Po vsej Pasji preriji gre smrad po teh garjevih psih. Njih pot gre na solnčni zaton.«

»Kaj pa tisti strel?« vpraša nepočakani Nohamo.

Deček odgovori: »Slišal sem tudi strel in konja. Napotil sem se v tisto smer, pa je pridirjal konj. Skočil sem na drevo — z drevesa na konja.« Dolgolas pregleduje konjevo grivo: »To je črnonoški konj in na njem je sedel Vači.« Za potrdilo pokaže rdeče ptičeje pero, ki ga potegne iz grive. »Iz Vačijeve oglavnice je ta!« pravi Nohamo. »Torej je nekdo streljal na Vačija in konj se je splašil.« Spogledajo se. Zakaj je bil Vači sam? Dolgolas pogleda solnce, ki nastopa pot navzdol in ukaže: »V tabor! In takoj s konji za njimi!«

Dolgolas, Nohamo in Utalisi so daleč pred drugimi možmi. Jezdijo po sledi Vačijevega konja. Dirjal je po tako lepi trati, da bi vsakdo mislil:

¹ Tako nazivajo Indijanci najvišje bitje.

posejana je bila in pokošena. Po dolgem času se prikaže orehov gaj in tam — leži nekaj kakor drevesno deblo v travi. Utalisi skoči tja s konjem, pa konj odskakuje, se vzpenja. Mrtev Indijanec leži tu na tleh, poleg njega pisana oglavnica iz ptičjega perja. Dolgolas ogleduje divje spačeni obraz. Mrtvi Vači je! Ustreljen je skozi čelo. Dober strel je bil. Ali zakaj?

Nohamo gleda po okolici: »Tu blizu mora biti nekje naselbina. Pokopljimo ga! Človek je.«

»Bil je naš čarovnik in duhovnik,« stisne Dolgolas usta. »Sovražil je vero belokožcev. Vendar nese častno svoj skalp na večna lovišča.«

Glavar zažvižga in da Vidri znamenje, naj mrtveca pokoplje, a tedaj zagleda nekaj v gaju in zagrabi za puško. Nohamo zamahtá s klobukom. Izpod dreves se prikaže mož v usnjati zdrgnjeni obleki in indijanski obutvi. Za pasom ima nož in na rami veliko torbo. »Halol!« zakliče Nohamo, »le bliže, prijatelj! Kdo si? Morda kaj veš o tej zadevi?«

Mož nezaupno pogleda Indijanca in odgovori: »Pošto nosim naseljenikom. Vsakih osem dni pride po Misisipiju v fort. Zadeva pa — hum — je taka: So to prijatelji onega?«

»Niso. Brez skrbi!«

»Prinašam pošto Svabom, štiri ure od tukaj. Pošteni in dobri ljudje so to. Pa mi reče starejši sin Rupert: ‚Spremem te. Grem itak na lov.‘

Prideva do tega loga in počijeva. Zasllišiva konja. Pogledava. Nekak indijanski vrag se podi ravno v log. Ustavi konja, pa vidiva, da ima dekletce v naročju. Otrok se zvija... Jezdec skoči s konja, drži otroka od sebe in zavihiti nad njim nož. Otrok zavpije angleško: ‚Marija, pomagaj!‘ Rupert sproži — tolovaj se zvrne — konj se splaši — jaz skočim k otroku, pravim Rupertu: ‚Svetinjico ima za vratom, bele kože je, ukradel jo je!‘

‚Čigava si?‘ jo vpraša Rupert.

Otrok pa: ‚Baraga, Nohamo, Utalisi, Vranjeglavci, Vači.‘

Rupert je rekel: ‚Namesto jelena bom nesel otroka domov. Mati bo že kaj spravila iz njega. Ti pa poizveduj! Pa... Oglej se malo — sam ni bil ta vrag! Lahko jih pride kaj več! Miren človek sem in nimam rad opravka z divjaki. Strah mi je segel v kosti in obtičal sem tukaj — rad bi z vami do bližnje naselbine.‘

»Konja dobiš in bogato plačilo,« se oglasi Dolgolas. »Pokaži nam zdaj do Rupertovega doma!«

Kmalu so vsi Vranjeglavci okoli poštnega slà. Vsa solzna pravi Mandanka možu: »Klicala je véliko mater kristjanov, kakor jo je učila Črna suknja. Rešila je vélika mati mojega otroka! Samo, da bi ne izvohali Črnonožci, kje je Utala... Šli so gotovo za Vačijem in gotovo je ušel Vači z otrokom, da ga umori v čast malikom. Hitimo!«

Spušča se urak. Konji brže naprej. Zraste pred jezdecí streha, krita z deskami: močna hiša, zgrajena iz hlodov. Že jo vidijo vso in materina duša trepeče od veselja. Kar se zatrese zrak od divjega žvižga in klica: »Vipigitil!« Črnonožci so tu in napadajo naselbino. Preko ograd in njiv se zaženejo konji.

»Ukrikikiii!« odgovori krik Vranjeglavcev. Kakor vihar se vrčijo na protivnike, ki lezejo pri oknih in po strehi v hišo. Dolgolas butne v vrata in jih raztrešči. Plane v široki prostor, kjer se premetavajo naselnikovi sinovi z Indijanci. Udari s tomahavkom (sekiro) po Potakovi roki, ki je zamahnila po glavi ženske, stoječe pred ognjiščem. In tedaj ga pozdravi izpod ognjišča ljub glasek: »Ukrikikiii!«

Potako plane na Dolgolasa. Pa že je tu Utalisi. Sune glavarju nož v ramo. In kuhinja je polna Vranjeglavcev. Po kratki borbi je razorožen Potako. Toda vnovič navalijo njegovi in ga rešijo. Zmagovit Ukrikikiii! spremlja

Črnonožce, ki so sramotno popustili svoje ranjence in mrtve. Dolgolas ustavi svoje može, ki bi radi sledili in poklali vse Črnonožce. Ne ustavlja jih rad... Toda Nohamo obvezuje ranjence in vzdihuje, da mori junaško pleme Vranjeglavcev ravno tako pogumno in lepo pleme Črnonožcev, in Mandanka se topi v solzah radosti ob dekletcu. Črna suknja je položil otroku na usta klic, ki reši v vsaki nevarnosti. Ni dostojno, da pokaže moški svojo radost, pa se le razlije nekaj mehkega po Dolgolasovem neprodirnem obrazu, ko posluša pripovedovanje naseljenikove žene in žvrgolenje dekletca-hčerke in gleda ranjene sovražnike, ki jim vliva Nohamo krepčilne kaplje.

Na širokem ognjišču gori velik ogenj, v kotlu vre sladka voda. Rupert obrača raženj. Pokadili so Indijanci pipo z gospodarjem naselbine — in on je vesel, ker je prijateljstvo z Vranjeglaveci več vredno ko pomoč iz forta. Mandanka se pa ne more naslišati zgodbe, kako je prišel Potako po Utalo.

Komaj da so se domači v hiši nagledali ljubke deklice in razumeli, da je ukradena od zloglasnih Črnonožcev, je že obšel gospodinjo strah. Težko je čakala, da so se vrnili njeni drugi sinovi in mož v hišo. Zapahnila je okna in rekla možu, naj porine debel zapah pred vrata. Pa preden je še pritrnil mož ta zapah, je odrinil vrata Indijanec-velikan. Vse črno jih je bilo potem za njim. Žagnal se je sin in s silo zapahnil vrata za Indijancem, ki je vdrl. Utala pa, ki je skakala po kuhinji, je zavpila: »Marija! Potako!« in stekla je pod ognjišče. Indijanec, ki je bil vdrl, je prožil roko: »Nočemo Belih kož, samo otroka dajte! Moj je!« Naši so že imeli puške v rokah. Rupert je rekel: »Lažeš! To je kristjanski otrok in ne damo ga poganom!«

Indijanec je zažvižgal in zunaj so zatulili drugi ter napadli hišo. Naši fantje so pa vrgli Indijanca na tla in ga zvezali. Potem so si pa naredili pot skozi streho...

Dolgolas iztrže pero iz svoje oglavnice in ga poda gospodinji: »Nabij ga nad vhodom! Varen bo vaš vlgvam!«

Lea Fatur: Volčji davek.

PRAGOZDI, močvirja in neobljudeni svet — to je bil v preteklih stoletjih dom zverin. Njih oblika in velikost se nam zdi dandanes neverjetna. Človek, ki se je hotel naseliti ob gozdu, ob močvirju, je moral poprej pokončati zveri. Tudi niso prazne pravljice o krilatih zmajih, o kačah velikankah in o volkovih mesarjih. Koliko mest in trgov je nastalo šele potem, ko je ubil pogumen vitez zver, ki je požirala vse živo, kar ji je prišlo v bližino. Od vsega tega huđega nam je ostala danes le še volčja nadloga, ki je zlasti močna po ruskih in sibirskih gozdovih. Tudi se še ni zatrla po Slavoniji in dalje doli, kjer so še veliki gozdovi — celó še pomnožila se je po svetovni vojni. Kako huđa je bila ta nadloga v starih časih po Angleškem, nam priča ukaz kralja Edgarda, ki je naložil leta 975. svojim podkraljem dolžnost, da mu morajo poslati letno vsak po 300 volčjih glav.

Stari zapiski poročajo o tem tole: V severnih močvirnih delih angleških grofij so se pomnožili volkovi strahovito. V Valeški grofiji so prihajali kar v čredah na ravnine. Uničili so cele črede živine, Spustili so se tudi v vasi in podavili otroke ter odrasle. In volk, ki je okusil človeško meso, ni maral potem več za drugega. Strah pred volkom je bil tedaj tak, da so zapuščali ljudje vasi in da so ostala polja neobdelana. Že tedaj je nastala pravljica o volku-mesarju, ki ga ne zadene nobena puščica.

V tej veliki sili so šli kmetje h kralju Edgarju in ga prosili pomoči.

Kralj Edgar je bil tedaj ravno v Chestru, kamor je bil pozval vse podkralje in plemiče, ki so imeli od njega posestva v užitku, da mu ponovijo s prisego svojo zvestobo. Tu je skrbel kralj, da pokaže svojo moč in bogastvo. Razkošne veselice so omamljale plemstvo. Imenitno so peli potujoči pevci na vožnji po reki Dee, ki loči Angleško od Valeške grofije — o vožnji v ladji, pregrnjeni z zlatotkanimi preprogami. In sam kralj je bil krmar te ladje. Osem podkraljev je veslalo. Bili so ogrnjeni v kraljevske plašče, na glavah so imeli zlate krone, na rokah zlate zapestnice, in tako so vozili svojega vrhovnega kralja.

Po končani vožnji je bila velika gostija. Na to so prispeli kmetje, ki so prosili Edgarja, za pomoč. Kralj ni verjel, da bi bila volčja nadloga tako velika, saj ni bilo v gozdovih poleg njegove prestolnice nobenih volkov, vendar so se ob zori drugega dne napotili vsi kraljevi gostje na volkove. Vsak je imel zeleno obleko, srebrn tulec, puščice in zlat rog. Kraljevski znak je pa nosil samo Edgar, krono in dragoceno obročnico.

Sto krepkih lovcev in celo krdelo izbranih psov je spremljalo goste. Kralj Edgar se je na žalost prepričal, da so pritožbe kmetov prav upravičene. Že prvi dan so ubili tu več volkov ko v drugih gozdih celo leto. Drugi dan so razmesarili volkovi več lovskih psov in ranili nekaj lovcev, tretji dan pa niso hoteli psi več iz hleva. Pa tudi lovci sami bi radi počivali. Toda prihitel je kmet, se vrgel na kolena pred Edgarja in tožil, da je prilomastil zverski volk, posebno močan in velik, v pastirsko kočo in raztrgal ondi pastirja, ženo in otroke. Gostom se je zasmililo trpeče ljudstvo. Edgar je pozval lovske tovariše, naj gredo brez psov z njim vred za volkom, in je položil svojo obročnico na mizo kot darilo tistemu, ki ubije tega volka.

Kraljevski lovci so se res zapodili v gosti gozd. Zverina se je pa poskrila in psov ni bilo, da bi jo izsledili in preganjali. Edgar je svetoval, naj išče volka vsak lovec zase. Ločil se je od tovarišev, zablodil daleč v šumo, da ni nihče več odgovarjal na klic njegovega roga. Tedaj se je prepustil volji svojega konja. Ta ga zanese izven gozda na kraj, kjer loči potoček grofiji Chester in Seropvil. Na tem kraju je zagledal kralj širo no pšenično polje in ob njem dečka, ki je žel, tik ob potoku se je pa igrala desetletna deklica z malim otrokom. Onstran potoka je pa prihajal volk, tako velik, kakršnega kralj še ni videl. Bil je tako besen in divje naježene rdečkaste dlake in rdeče žarečih oči, da je še kralja stresel mraz. Volk-mesar se je pripravil na skok preko potoka — na otroka, katera je že požiral z očmi. Deklica je zavpila, in tedaj je prihitel deček, majhen in slaboten, pa se je postavil s svojim srpom pred deklico. Toda kaj bo opravil proti volku s svojim bore orožjem? Volk se je pognal v skok ... Kar prifrči puščica in se zabode volku v oko — volk pade, se premetava ... Otroci se ozirajo po rešilcu, ki prijezdi, skoči s konja in potegne svoj lovski nož. Prijazno vpraša dečka: »Čigav pa si, mali junak?« Deček pove, da je sin svobodnjaka, lastnika tega polja, in da je bil prepričan, da ubrani dete in svojo sestrico s srpom. Pomaga potem kralju odrezati in natakiniti volčjo glavo na kol. Nato pelje kralja v hišo za poljem, in tam je bil trudni in lačni kralj pogoščen.

Drugi plemiči so se tedaj zbirali okrog mize v Chestru. Bili so nejevoljni, ker so prišli praznih rok domov. Kar začujejo klice veselja in zagledajo kralja Edgarja z volčjo glavo na visokem kolu, poleg njega pa stopa deček v kmečki suknji.

»Kaj pravite, tovariši,« se je postavil Edgar, »ali sem zaslužil darilo?«

»Tvoje je!« so zaklicali podkralji enodušno.

»Če je moje,« je rekel kralj in mignil dečku, da stopi pred plemiče, »če je moje, podarim vse to junaku, ki je hotel braniti s srpom dvoje otrok pred zverskim volkom. Povzdignem ga tudi v plemiški stan in srp mu dam v grb.«

Veselo so pritrdili plemiči kralju Edgarju. Pri večerji je sedel novi mali plemič poleg kralja. V razgovoru so prosili gostje kralja Edgarja, naj bi jim preložil visoki davek draguljev in zlata, ki so ga dajali kralju vsako leto. Edgar je res spremenil ta davek tako, da mu je moral vsak podložni podkralj poslati na leto 500 volčjih glav.

Uspeh tega davka je bil tolik, da ni bilo v par letih več nobenega volka na Angleškem.

Erna Česnik: Zakaj in kako naj varčujem.¹

ŽIVIMO v časih malodelja in razsipnosti. Vedno bolj in bolj se pogrezamo, dan prinaša za dnevom več revežev in beračev. Marsikdo se s strahom vprašuje: Kam plovemo?

Vgledimo se malo v današnje življenje! Kje leži prav za prav vzrok propadanja? Z mirno vestjo lahko rečemo: v brezskrbnem razsipavanju. Oglejmo si delavce! Ves teden dela, pa pride sobota, dan plačila — kje ga najdeš? V gostilni! Kar si je s trudom zaslužil tekom šestih dni, to zapravi v enem večeru. Potem pa gladuje, ne privošči si toplega kosila, ne briga se za primerno ležišče, primerno obleko in ko pride dan novega plačila, ga zopet najdeš v veseli družbi, pri kupici vina. Ali je slišal on kdaj o štedenju? So ga li vzgajali v tem zmislu? Morda, a strast po vinu ga je uničila, zmisel za štedenje je pri njem izginil in prevladala je pri njem misel: »kadar imam, uživam; ko nimam, stradam«.

Kmet toži: Hudi časi so, blago nima vrednosti, vse moram napol zastopj prodati. In koliko je takih, ki polovico, četrtino porabijo, vračajoč se s semnja! Potem ti pa tak človek toži o »hujših časih«, in toži po zlatih »starih časih«, ko je tekel med po ulicah. Kaj je vzrok slabim časom? Premalo štedenja. Denar, ki ga je ta človek potrošil, obiskujoč gostilno za gostilno, naj bi bil prinesel domov in naložil v hranilnico, ne slišal bi bil morda pikrih besed svoje žene, mir bi vladal v družini, dobri časi bi se vrnili. In ob času potrebe bi ga lahko porabil za povečanje posestva, popravljanje gospodarskega poslopja ali v katerokoli koristno smer.

Slabi časi so obenem časi koncertov, gledališč, kinematografov, veselice. Človek mora obiskovati kulturna ognjišča (gledališča, koncerte), a koliko denarja se potroši za tako zvane »šund predstave«, za »šund« knjige! So ljudje, ki hočejo povsod vzbujati pozornost, nakitijo se, našminkajo kakor »pustne šeme«. Ni li škoda denarja, ki ga dajejo v take svrhe? Vse pač gre za duhom časa.

So pa zopet nenasitneži: ni jim dovolj komad kruha, zahtevajo dva, morda tri, a ne zaradi lakote, zaradi gole požrešnosti. Ni jim dovolj, da posedijo eno kavarno, ampak hodijo od kavarne do kavarne, ne zadovoljijo se z eno kavo, morda s čajem, zahtevajo vse prvovrstno, vse najboljše. Seveda, dokler jim gre, potem pa računijo in računijo, koliko bi lahko že imeli, kaj bi si vse lahko kupili — toda vse zaman — varčevanju so se odpovedali.

Torej čemu štediti? Navaden človek bo odgovoril: štedim za slabe čase, za slučaj bolezni, za starost, za nesreče, ki me utegnejo doleteti, štedim za svoje malčke. A drug zopet poreče: štedim, da si bom zboljšal in povzdignil svoje gospodarstvo, razširil svojo trgovino, štedim za dolgo potovanje, ki ga nameravam napraviti v tujino, štedim za študiranje v inozemstvu.

Oba imata prav. Med njima je le ta razlika, da prvi ozkosrčno hrani svoje prihranke kakor zvesti hlapec iz sv. pisma, ki je izročene mu talente zakopal, da jih je lahko nedotaknjene vrnil svojemu gospodarju. Drugi pa svojih talentov ne zakoplje, ampak z njimi ustvarja nove. Ta smoter je višji od prvega, ta navdaja sedaj vse gospodarske kroge, ne samo naše države, ampak vseh držav, osobito evropskih, ki so radi vojne največ trpele.

Tudi država mora štediti. Koliko je še pokrajin, ki trpe na pomanjkanju šol, železnice, slabe ceste ovirajo promet. Kmet si z največjim trudom pribori svoj kruh. Saj naša država je še mlada, saj si šele gradi temelje za dom, kjer naj bi dobili vsi njeni sinovi kruha in dela, kamor bi poklicala zaslužnjene brate in izseljence.

Mi, ki živimo v teh časih ustvarjanja, v časih, ko potrebuje država največ pomoči, mi smo ji dolžni posvetiti vso našo voljo in moč, naše delo in varčevanje, kajti kar prištedimo sebi, prištedimo skupnosti. Dolžni smo štediti denar, hrano, obleko, zdravje, svoje in tistih, ki so v naši oskrbi, oziroma službi. Bodimo skromni v obleki, v jedi, v razvedrilu! A zopet vse do mere. Skopuh štedi denar, a zdravje zapravlja.

Težko je štediti pri hrani, kajti od nje zavisi naše zdravje, ki je največje naše in narodno bogastvo. Higijensko pravilno izbirati hrano, je prvi pogoj štedenja. Zato naj bi vsako dekle dobilo dobro vzgojo v higijeni in gospodinjstvu, da bo kot bodoča gospodinja močan steber ne le lastnega doma, ampak tudi države. Higijensko nepoučena žena je vzrok premnogim boleznim in radi tega mnogokrat vzrok pomanjkanju in bedi.

¹ Poštna hranilnica je razpisala v preteklem šolskem letu nagrado za najbolje izdelano nalogo »Zakaj in kako naj varčujem?«. Na to vprašanje so odgovorili učenci in učenke IV. letnika vseh učiteljskih v kraljevini Jugoslaviji. Nalogo so pisali v dveh šolskih urah. Prvo nagrado v znesku 500 Din je dobila Erna Česnik, gojenka IV. letnika učiteljskega v Mariboru.

Dolžni smo čuvati lastno in tuje zdravje. Domovina rabi zdravih in krepkih mož, zato ga ne zapravljajmo z lahkomišelnim življenjem, s pretiranim športom, z neekonomskim delom. Varčujmo z zdravjem!

Zato je treba že otroke navajati k varčevanju, kajti »kar se Janezek nauči, to Janez zna«. Otroci naj imajo svojo pušico, ves denar naj si shranijo v njo. Ta denar naj se porabi za to, kar otrok najbolj potrebuje. Če so starši premožni in lahko preskrbe otroke, naj store otroci z denarjem kako dobro delo. S tem se nauče usmiljenja in ljubezni do bližnjega. Odraslim otrokom bi bila priporočljiva stalna vsotica, s katero lahko razpolagajo in se na ta način nauče štedenja. Vse izdatke naj si točno beležijo, matere naj pa pregledujejo njih beležke.

Posebno koristno je to za otroke, ki gredo pozneje študirat v tujino, kajti takrat dobe v roke večjo vsoto denarja in ne vedo, kam bi z njo. Čestokrat porabijo denar v nepotrebne svrhe; ko ga potrebujejo, ga nimajo in tako lahko zabredejo v nepoštenost.

Hvalevredna je navada krstnih in birmanskih boter, vlagati otrokom v hranilnico denar, knjižice pa izročiti staršem, oziroma otrokom. Otrok si želi čim večjo vsoto, tako izroči vsako vsotico materi, ki mu jo ob priliki naloži k ostali vsoti in se pri tem vadi v varčevanju.

Iz teh razlogov spoznamo težko nalogo, ki nam jo nalaga poklic in domovina. Otroci nam bodo izročeni v vzgojo. Dvigati hočemo v njih zakopane zaklade in jih čuvati, da se ne izgube, ampak množe, da se bodo izpolnile besede Cankarjevega Kurenta, ki je dejal: »Tod bodo živeli veseli ljudje. Veseli, zdravi, delavni in skromni od Triglava do Vardarja. Z obema rokama je Bog blagoslovil našo domovino, ko je delil lepoto in bogastvo od vzhoda do zahoda.«

† Leopold Podlogar: Iz zgodovine kranjskih trgov.

16. Sodražica.

(Konec.)

SODRAŠKI trg šteje 150 hiš in občina do 3000 prebivalcev. Poleg trga spadajo v občino še vasi: Globelj, Gorenji Lazi, Hudi Konec, Jelovec, Lipovščina, Nova Štifta, Podklanec, Preska, Ravni dol, Sinovica, Vinice, Zamostec. Zapotok in Žigmarice. Občina spada pod ribniško sodnijo in kočevsko okrajno načelstvo.

Župnija Sodražica spada pod ribniško dekanijo in ima tudi 5000 duš. Oskrbuje jo župnik z enim duhovnim pomočnikom. Šola je v trgu šestrazredna z dvema vzporednicama.

Trg ima lepo lego ob potoku Bistrica. Hiše so snažne, nekaj naravnost prav lepih. Mimo vozi vsak dan pošta iz Ribnice na Rakek in spet nazaj.

Kolikor se je moglo zaslediti, se Ribnica s Sodražico omenja prvič leta 1083. Tega leta se je namreč poročil Konrad Turjaški s Katarino Sovneško. Za doto mu je prinesla Ribnico, Vinice in Sodražico. Leta 1220. je bilo vse to last Engelberta Turjaškega. Ker je bil brez otrok, je leta 1227. prodal vse skupaj gospodom iz Loža in šel v Sveto deželo. V listini se navaja kot »villa Stoidrassicz, que iacet in Weinicz in dominio nostro in Rewenicz«.¹

Beseda »villa« pomeni veliko kmetijo, ki je obsegala velik prostor (farma). To je bila neke vrste pristava, ki je imela svoje podložnike. Po besedilu omenjene listine sodeč, je bila tudi v Vinicah graščina, pod katero je spadala »villa« v Sodražici.² Vse skupaj pa je spadalo pod ribniško graščino.

¹ Schumi, U. u. R. B., II., 25.

² Primeri: Izv. M. dr., 1908, 6, in Vrhovec, Ljubljanski meščanje, 2.

Gospodje iz Loža so kmalu dogospodarili v Ribnici. Že leta 1265. so imeli Ortenburžani v lasti ves svet od grada Čušperka do Kolpe. Vsa ta posestva so bila velika ortenburška posest, ki se je po glavnem gradu imenovala »ribniško gospodstvo«. S tem letom nastopijo v zgodovini ribniškega okraja Ortenburžani, ki so bili tudi patroni prostrane ribniške župnije.

Ravno imenovana listina omenja Ribnico z imenom »Rewenicz«. Brali smo pa že prej, da je dala Ribniški dolini ime rib bogato vodovje; vse mogoče, ker nismo bili krstni botri Ribniške doline. Ko so dobili od očaka ta svet Sovneški, so se spravili na obdelovanje prijazne ravnine, sredi katere so postavili grad, če ga tedaj že ni bilo. Imenovali so ta grad po dolini in ravnini »Rewenicz«, ¹ grad v ravnini.

Zemljiška gospoda Sodražice in Sodraške doline je bila od nekdaj ista kakor v Ribnici in Ribniški dolini: Sovneški, Turjaški, gospodje iz Loža, Ortenburžani, Celjani in Habsburžani. Ti so prodali ribniško graščino leta 1619. pl. Kizeljnom, ti Trilekom in Trileki Kobenceljnom. Ti poslednji so gospodovali v tej dolini do leta 1810. Za njimi so nastopili Rudeži, ki gospodujejo v ribniški graščini še danes.

Župnija Sodražica je spadala do leta 1755. pod Ribnico kot podružnica. Zaradi velike razdalje so prosili Sodražani za samostojno duhovnijo. V trgu, kjer so si želeli duhovnika, je bila le kapelica sv. Nikolaja. Prošnji se bo ugodilo — tako se je odgovorilo — ko bodo imeli zadosti veliko cerkev. Leta 1750. so Sodražani dozidali cerkev. Tedaj je bila tudi njih prošnja uslišana. Leta 1755. se je ustanovila ob vizitaciji 1. septembra v Sodražici podžupnija. V cerkev sv. Marije Magdalene so postavili v spomin na prvotno kapelo sv. Nikolaja tudi oltar, posvečen na čast temu svetniku, kakor je bil že ob Valvazorjevem času² v cerkvi sv. Marije Magdalene. Ko je leta 1865. sodraški župnik Jožef Lesjak cerkev podaljšal in prenovil, je iz cerkve zginil oltar sv. Nikolaja, zadnji spomin na prvotnega svetnika na tem kraju.

(Danes je sodraška cerkev spet precej povečana. Z delom se je pričelo sredi junija 1927 pod vodstvom sedanjega župnika in duhovnega svetnika Frančiška Travna. Dne 2. septembra 1928 je bila cerkev iznova posvečena. Cerkev je zdaj skoraj za 16 m daljša od stare, ki je merila le 22 m. Tudi je dolžini primerno široka. Veliki oltar sta izdelala po načrtu arhitekta Ivana Vurnika kamnosek Vodnik in pasar Kregar. Slike za retabulo je napravila slikarica Helena Vurnikova. Ta veliki oltar je gotovo edini svoje vrste v Jugoslaviji. Nekaj posebnega bo tudi prižnica, ki se bo izvršila po Vurnikovem načrtu. Za povečavo cerkve je največ darovala ondotna hranilnica, pa tudi župljani so brez godrnjanja prispevali z večjimi ali manjšimi zneski. — Dostavek uredništva.)

Od ustanovljenja sodraške župnije so imeli svojega duhovnika tudi na Gori in pri Novi Štifti. Gora je bila v začetku tega stoletja (1909) povzdignjena v župnijo, pri Novi Štifti pa so se naselili nekako ob istem času frančiškani (leta 1914.).

Cerkve pri Novi Štifti so začeli zidati leta 1641. in jo v tridesetih letih dogotovili. Je znamenita božja pot Marijina. Posebno povzdigujejo to Marijino svetišče svete stopnice, ki so bile postavljene leta 1780. Svete stopnice so prav za prav one stopnice v Pilatovi hiši, ki jih je rosila kri našega Odrašenika.

Leta 526. je podarila cesarica Helena te stopnice svojemu sinu, prvemu krščanskemu vladarju. Prepeljali so jih v Rim. Papeži so obdarovali svete

¹ Schumi, U. u. R. B., 25.

² E. d. H. K., VIII., 796.

stopnice z obilimi odpustki. Ker pa je le malokdo mogel v daljni Rim, so tem stopnicam podobne napravljali tudi drugod po krščanskem svetu.

Šola v Sodražici je šestrazredna. Posloplje je blagoslovil 4. novembra 1905 ribniški dekan Franc Dolinar. Leta 1811. je začel sodraški kaplan Matevž Kavčič poučevati otroke v branju in pisanju. Leta 1814. je učil v šoli sodraški organist Ivan Pavčič. Prvega javnega učitelja so dobili leta 1817. v osebi Petra Bartolja.

Za časa francoskih vojsk, ko so bežali Francozi pred Avstrijci, je bila tudi sodraška dolina polna vojakov. General Czivich se je nameraval pridružiti Starhembergovim četam v Novi vasi ali Studenem na Notranjskem. Peljal je s Hrvaškega svoje čete preko Kočevja in Ribnice. Dne 25. septembra 1815 je prišel do Sodražice. Ta dan je že Starhemberg pri Laščah premagal Francoze in jih pognal z Dolenjske na Notranjsko proti Cerknici. Takrat, ko je general Czivich počival v Sodražici, so bežali Francozi preko Lužarskih klancev in Blok proti Cerknici, kjer so bili čez par dni spet obvladani.

Dvakrat je v Sodražici ogenj neusmiljeno gospodaril. Leta 1795. na sv. Rešnjega Telesa dan je pogorel ves trg s cerkvijo in župniščem vred. Med procesijo so mladeniči v zvoniku pritrkavali in med odmori pridno tobak kadili. Nesreča je hotela, da je padla močna iskra na razsušeno leseno cerkveno streho. V malo urah je bil ves trg žalostno pogorišče. — Drugo žalostno poročilo imamo iz leta 1848. Na soboto 1. julija, pred praznikom presvete Krvi Jezusove, je pogorel ves trg — 80 hiš z gospodarskimi posloplji vred. Ostala je pa nepoškodovana cerkev, župnišče, šola in šest kajž. — Kolera je v Sodražici močno razsajala leta 1836. V spomin na to žalostno leto se je zidala na Strmci kapela v čast Žalostni M. B.

Cesto iz Ribnice čez Sodražico na Bloke so delali leta 1826. Veliko zaslugu zanjo je imel kranjski guverner baron Schmidburg (1822—1840). Cesto je zravnal in deloma preložil leta 1840. ribniški komisar Mihael Ambrož.

Od leta 1848. je slovela Sodraška dolina radi zamaknjenj Magdalene Gornik, »Gorske Lenčke«, ki je umrla 25. februarja 1896 na Gori pri Sodražici.

Svjatoslav: Mornarji.

*Jadramo, jadramo mladi mornarji
preko svetá svoje brate iskat,
mati nas čaka v razrušeni koči,
svet pa je velik in silno bogat.*

*Jadramo, jadramo v sever in k jugu,
jadramo v vzhod in zapad,
kličemo v rudnike, v črne tovarne:
»Vrni se, vrni se, brat!«*

*Pojemo pesem o čudežnem domu,
kjer čakata oče in mati ves dan
na skalnem obrežju na uro večerno.
ko ornemo vsi se pevaje v pristan.*

*Jadramo, jadramo preko sveta,
kličemo, kličemo, kakor kdo zna:
»Vrni se, vrni se k tihemu domu!
Kruha doolj je za vse in zemljá ...*

Griša: Pomladna pesem.

*Hoj na delo, živo, smelo,
mladi četniki, na plan!
Poigrajmo se veselo,
dokler sije beli dan!*

*Urino si v igri, delu
krepke mišice in kri,
blago srce, vedro čelo
spremljaj naše mlade dni.*

*Sirna zemlja, sveža gruda
čaka na delavni rod;
solnce greje, svet se smeje,
polje nudi cvet in plod.*

*Kvišku srca, mlada četa:
svet je velik in bogat —
glejmo, da ne zamudimo
vzorov pečati zaklad!*

MLADINSKI NOVIČAR

Pa ga je le nekoliko vest pekla... Saj ste gotovo že slišali o Pepčku iz Poljčan, kako ga je že skoraj zgrabila smrt z mrljimi rokami za vrat, da bi mu končala mlado, nadebudno življenje. Pa se ji je le še izmotal iz hladnega objema. Drsal se je. Kaj bi se ne, ko je bil pa led gladek in mikaven, družba pa tudi pripravna in vesela. Ali premalo je pazil, da je bila na koncu drsališča odprtina, kjer so poprej led lomili za ledenico. Pridrčal je do tam in — smuk v vodo. Ne prostovoljno, nesreča je bila. Zapisali pa so nato v časopise: Sreča v nesreči. Res se je rešil, a sam. »Junaški« tovariši so hiteli ljudem pripovedovat, da je Pepček utonil. Pa ni. Rešil se je in urnih krač jo je popihal na peč k stari mami. Najbrž si domov ni takoj upal. Vsled govoric je njegov oče ves potr mislil, da je otrok res utonil. Iskal ga je, a našel ga je doma v postelji — zdravega. — Pepček! Kako bi bilo, če bi te angel varuh ne bil rešil? Ali si bil dobro pripravljen na obračun pred večnim Sodnikom? E, nisi še zaslužil nebes. Boš moral še kaj trpeti zanje.

Nevarna radovednost. Trinajstletni hlapčič v Zell-u na Zg. Avstrijskem bi se bil rad prepičal, kako gori bencin. Na skednju je imel njegov gospodar posodo z bencinom. Fantič ga je razlil nekoliko po tleh, pa zažgal. Vrč, ki je bilo v njem kakih 10 litrov te nevarne tekočine, je bil preblizu, pa se je vse skupaj zažgalo. Kaj storiti? Deček je hotel posodo spustiti po stopnicah, s tem se je pa ogenj še bolj razširil in vse je pogorelo. O ta mladostna lahkomišelnost!

Pri božičnem drevescu je umrla neka 10letna deklica v kraju Altenburg (Nemčija). V ondotni šoli so imeli božičnico ob lepo razsvetljenem božičnem drevescu. Med deklicami, ki so bile napravljene kot angelci, je ena stopila preveč blizu z lučkami obloženemu drevescu. Peruti so se ji vnele in naenkrat je bila vsa v ognju ter se vsa ožgala. Čez nekaj ur je umrla. — Jo je že božje Dete hotelo imeti pri sebi, da ne bi se v življenju osmodila lepota njene duše z grehom.

Ta nesrečni kino! Na Silvestrov večer je bila v škotskem mestu Paisley mladinska predstava v kinu. Pišejo, da je bilo premalo nadzorstva, pa se je zgodila grozna nesreča. Zažgal se je film; gost dim je naenkrat napolnil dvorano, dasi je bila nevarnost za ogenj takoj odstranjena. Ali otroci so dirjali in tiščali drug čez drugega proti izhodu. To je bilo usodno. Izhod se je zagostil, da skoraj nihče ni mogel naprej. Dim je bil pa tako dušeč, da se jih je mnogo zadušilo; nekateri so bili pa pohojeni. Našteli so 82 mrtvih; 37 jih je bilo močno zdelanih in ranjenih. Ubogi otroci! Ali so bili pripravljani za vstop pred sodbo božjo?

Modrost v pregovorih domačih in tujih

Pes.

(Konec.)

Pes ima štiri noge, pa ne leta po štirih
potih.

Pes, ki dva zajca lovi, nobenega ne
ujame.

Pes in zajec — oba letita, toda vsak z
drugo mislijo.

Pes, ki se vsakemu pridruži, ni nič
vreden.

Ko bi se ne bil pes za grmom zamudil,
bi bil zajca ujel.

Ko bi bilo po volji psov, bi že davno
zajcev ne bilo.

Ako ni psov doma, je lisica gospodinja.
Mnogo psov volka konča.

Ako star pes laja, je vredno pozoren
biti.

Ako pred psom bežiš, še huje laja.

Psi in berači si niso prijatelji.

Kdor se psu sladka, se gospodarju pri-
kupi.

Kdor je psom dober, je tudi otrokom.
Kdor pse redi, se ne sme bolh braniti.

Bolj ko psa biješ, bolj ti je zvest.

Ako psu nogo odbiješ, ti bo še zvest.

Kdor hoče svojega psa biti, naglo najde
šibo.

Kakršen pride pes v cerkev, tak iz
cerkve.

Ako psa v cerkev spustiš, gre tudi do
oltarja.

Psi se ne vabijo na svatovščino, pa
vseeno pridejo.

Če dva psa eno kost glodata, se skoljeta.

Ako ne more pes kosti zgristi, jo pa
lize.

Stekel pes lastnega gospodarja popade.
S starimi psi je najboljši lov.

Lovski psi morajo malo jesti.

Starega psa je težko krotiti.

Star pes — zvest pes.

R e k i.

Danes z betom, jutri s psom.

Dobro, če pes na repu prinese.

Po zelene pse hoditi.

Sta si kot pes in mačka.

Mutasti pes.

Psu zvoniti.

Naj se pes obesi!

Še pes ga ne oblaja (povoha).

Vem, kam pes tace moli.

Na psa priti.

Na Gorenjsko!

(Bistriška.)

(Nadaljevanje.)

Dolina se spet zoži; na desni zagleda-
mo visoko Kepo (2142 m) pod njenim
vznožjem teče hudournik Belca, ob kate-
rem leži vas Belca. Proga se počasi vzpe-
nja, lokomotiva puha in težko sope. Na
levi se bleste skalnati vrhovi, ki pripadajo
Martuljkovi skupini. Vlak obstane — po-
staja Gozd-Martuljek. Tu zagledamo vi-
soko piramido Špika (2472 m) in greben
njegovih sosedov. Od postajališča pelje
dokaj strma pot do dveh slapov Martulj-
ka, ki drvi po slikoviti skalnati strugi v
dolino in se druži s Savo. Izlet k Martulj-
ku ostane vsakomur v neizbrisnem spo-
minu.

Na desni strani se dolina nekoliko razi-
siri in ob beli državni cesti stoje hišice
4 km dolge vasi Gozd, po domače Rute.
Nad njimi pa se skriva na pobočju Ka-
ravank majhna vasica Srednji vrh, ki
šteje komaj nekaj hiš. Od tu je krasen
razgled po vsej Savski dolini in na Alpe.

Vlak potegne in spet hiti proti svoje-
mu cilju — Kranjski gori. Mimo nas švi-
gajo travniki in njive in bele hišice. Tam
leži vasica Log in že zagledamo prve
kranjskogorske hiše. Preko mosta čez
Pišnico ropoče vlak in kmalu obstane —
Kranjska gora čitamo na postajnem po-
slopu. Izstopimo. Pred nami na jugu se
dvigajo špičasti Razor (2601 m) ogromni
Prisank (2555 m) in še cela vrsta divnih
skalnatih vrhov. Tik pred vasjo stoji vi-
soki Vitranec, kjer domuje divja Pehtra
in še mnogo dobrih in zlih gorskih du-
hov. Za nami na severu valove gozdnata
pobočja Karavank z Vojšco (1737 m) in
drugimi vrhovi.

V dolini med temi gorami leži Kranj-
ska gora (810 m) nad morjem, daleč okoli
znano letovišče in zimovišče. Leto za le-
tom prihajajo sem številni tujci iz vseh
krajev naše domovine pa tudi iz inozem-
stva. V čistem gorskem zraku in v žarkih
toplega solnca iščejo sebi zdravja in od-
dihla, a lepa okolica s številnimi in divni-
mi izprehodi jim nudi mnogo razvedrila.

Vas ima petrazredno osnovno šolo,
župno cerkev, sodnijo, pošto, šumsko
upravo, orožniško postajo, posojilnico in
kolodvor. Tudi zdravnik in notar sta v
vasi. Za prehrano tujcev skrbe hoteli, re-
stavracije in pensioni, stanovanja pa da-
jejo tudi privatniki. Skozi vas teče Piš-
nica, ob kateri stoji elektrarna, za vasjo
pa Rojca in Sava, ki je pa tu še prav
majhna. Skozi dolino Pišnico pelje cesta

mimo planinske kočice na Gozdu (1226 m) in Erjavčeve kočice (1515 m) na Vršič (1611 m) in dalje v dolino Trenta v zasedenem ozemlju.

Pol ure od Kranjske gore leži vas Podkoren, skozi njo pelje carinska cesta vedno višje in višje na Podkorensko sedlo in dalje na Koroško. Dobro uro od Kranjske gore je zadnja jugoslovanska vas Rače, 870 m nad morjem, s postajališčem Planica. Tudi sem prihajajo letoviščarji. Če bi mogli, bi poleteli na prekrasni Klanški ali Belopeški jezери pod Mangartom (2678 m), a vrnimo se rajši, da nas črni Lahi ne odvedejo v svoje dežele.

Ko se vrnemo spet na Jesenice, moramo izstopiti in počakati na drug vlak, ki nas popelje mimo Bleda na Bohinj. Zapustili smo vedno živahni in glasni jeseniški kolodvor, in takoj za postajo se prepeljemo čez most na desni breg Save. Vlak pohiteva ob strmih, gozdnatih obronkih gorske skupine Mežaklje, z najvišjim vrhom 1299 m, onstran reke pa nas pozdravljajo na gosto posejane delavske hišice sredi med vrtilci. Jesenice in Javornik skoro pustimo za sabo in ko se vlak zavije na desno, zagledamo bele hiše vasi Dobrava. Železniška postaja Dobrava-Vintgar je to, in kdor hoče po drzno speljanih brveh in galerijah skozi znamenite, nadvse zanimivih naravnih lepote bogate vintgarske tesni, zapusti tukaj vagon. (Nadaljevanje.)

Velikonočno jagnje.

L J J S O A E
O G O V N D
C J R I E E E

Izložilna uganka.

(Br. Sodnik, Ljubljana.)

Skoplje, brivnica, klanec, pozdrav, Rebeka. — Vzemite iz vsake besede po tri črke! Dajo ti združene pregovor. Kateri?

Rešili in imena rešilcev — ki se sprejemajo le tekom 10 dni po izidu lista in se objavljajo le imena onih rešilcev, ki bodo rešili vse zagovetke — v prihodnji številki.

Rešitve v 7. številki:

Konjiček.

Nesrečnik se srečniku roga in to se prav se pač mu zdi; ko drugim se spodsne noga, smeji se, kdor krepko stoji, češ, saj so krivi si sami.

(Simon Gregorčič, Job.)

Kitajska podobnica.

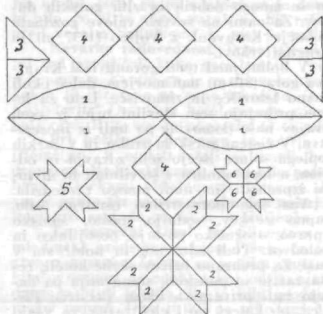
Jemlje črke, ki stojijo v isti višini kot kitajska znamenja. Začni na levi strani in beri od zgoraj navzdol. Dobiš: Nesreča ne praznuje.

Posetnica.

Večindustrijalec.

Uganke, skrivalice in drugo.

Geometrijska naloga.

Iz zgornjih delov napravi krog, v katerem bodo vsi ti deli.

NAŠI RAZGOVORI

Jelenka Jačičeva:

Rožica na oknu.

Na oknu je rožica stala,
na snežno odejo zunaj je zrla,
ah, kmalu bo kmalu zaspala,
od mraza oči bo za vedno zaprla.

Pa prišel je solnček zlati,
odprl je rožice trudne oči:
>Brez tebe, oj solnček moj zlati,
za vedno zaprla bi svoje oči.<

Marina:

Luna.

Plava bleda lunica
po nebá višavi,
zebe jo brez suknjice,
brez čepice na glavi.

Zato pa toži, plaka,
se žalostno drži,
na zemljo tužna gleda,
kjer se pomlad budi.

Severin Š.:

Zvezda vodnica.

Na nebu zvezda zlata
se blesti,
zvezda zlata, ki izbral sem jo vodnico
na življenja poti si.
Zvezda zlata mojega življenja
je Marija ...
Njej sem se izročil, dobro vem,
da me varno bo vodila.

Severin Š.:

Vesna.

Pridi, pridi, ljuba Vesna
k nam iz dalj,
in povsod natrosi cvetja,
da bo maj.
Pridi, pridi, da zapeli
bodo v logu ptički,
da v zeleno se odejo
bodo zagrnili grički.
Pridi, pridi, ljuba Vesna
k nam iz dalj!

Tonček Baronček: Novela »Toča«, ki si jo »stolkel« — kakor praviš — je čeden opis hude ure, in bomo veseli, če »stolčeš« še kaj podobnega. Morda kmalu porabimo. Naziv »novela« pa taki stvari ne pritiče. Novela je epska pesnitev v prozi, ki opisuje pomenljiv dogodek, pa ne riše na široko življenja, kot njen najbližji sorodnik roman.

Prijateljici iz Maribora: Zvesto je služil vaš Pazi »vseh dvanajst let«, potem pa se ti je smilil, ko ste ga morali odsloviti. Res dobro srce razodevaš. Tudi kanarček se ti smili, in slavček, ki so ga zaprli v kajbico, pa bi najrajši zletela z njim — naravnost v vročo Afriko. — Prosiš s prijateljico Jelenko za sodbo o pesemcah. Očitujejo dvojce dobrih deklških src, zato smo tudi peseme veseli. Pozdravljeni obe!

Severin Š.: Seveda smete še poslati. Sodim, da s časom pošljete še boljše. Morda priobčimo katero od poslanih spredaj v list. »Prošnja« je pristrčna, vendar še malo pretežka za vas. Bolje se vam posrečijo lažji motivi, kot »Ladjica« in »Mlinček«. Na svidenje!
Vasovalec.